

PARAGRAAF A: WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING



ALGEMEEN

Het wettelijk kader van BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) stelt dat de paragraaf betreffende het weerstandsvermogen ten minste moet bevatten:

- A. Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- B. Een inventarisatie van de risico's;
- C. Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
- D. Een kengetal voor de:
 - o Netto schuldquote;
 - o Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
 - o Solvabiliteitsratio;
 - o Grondexploitatie;
 - o Structurele exploitatieruimte;
 - o Belastingcapaciteit;
- E. Een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Het weerstandsvermogen kan worden omschreven als het vermogen van de gemeente Wierden om financiële risico's/tegenvallers op te kunnen vangen. Dit vermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit, dit zijn de middelen waarover de gemeente beschikt/kan beschikken, en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen. Het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de begroting is.

De nota Risicomanagement is het beleidskader voor de paragraaf weerstandsvermogen.

WEERSTANDSCAPACITEIT

De weerstandscapaciteit kan worden opgedeeld in incidentele- en structurele weerstandscapaciteit.

Bestanddeel	Incidentele weerstandscapaciteit	Structurele weerstandscapaciteit
Algemene reserve	X	
Bestemmingsreserves	X	
Stille reserves	X	
Onvoorzien	X	
Reserve grondbedrijf	X	
Onvoorzien (structureel)		X
Begrotingsruimte		X
Onbenutte belastingcapaciteit		X
Kostenreductie		X

Incidentele weerstandscapaciteit

Met incidentele weerstandscapaciteit wordt het vermogen bedoeld om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op de hoogte van het voorzieningenniveau van de programma's.

Algemene Reserve

De algemene reserve is tot een bedrag van € 2.750.000,- beschikbaar als buffer voor het opvangen van incidentele risico's. Dit bedrag wordt dus niet ingezet in de eenmalige sfeer. Volledigheidshalve wordt vermeld dat het gebruikelijk is dat het bedrag boven de buffer wordt ingezet in de eenmalige sfeer. In de Nota meerjarenbeleid is dit gedeelte ook weer maximaal beschikbaar voor het invullen van actiepunten, die met éénmalige middelen kunnen worden afgedekt.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves worden in aanmerking genomen als incidentele weerstandscapaciteit zolang de gemeenteraad de bestemming nog kan wijzigen en de besteding geen invloed heeft op de exploitatie. Het betreft een aantal reserves genoemd in rubriek D van het overzicht Reserves en Voorzieningen (bijlage 2).

In 2020 gaat het om een totaalbedrag van € 409.000,-.

De belangrijkste zijn:

- Reserve grondwatervervuiling tunnel € 250.000
- Reserve mobiele podia € 71.000
- Reserve opleidingen € 45.000
- Reserve Kunst € 39.000

Stille reserves

Onder stille reserves wordt verstaan activa, waarvan de boekwaarde lager is dan de actuele waarde, maatschappelijk verhandelbaar en op korte termijn verkoopbaar is. Bovendien geldt dat activa niet duurzaam aan de bedrijfsuitvoering verbonden zijn of een maatschappelijke functie hebben.

Hiertoe behoren een aantal woningen die in eigendom zijn van de gemeente en worden verhuurd. Verder zijn nog enkele garageboxen in eigendom. Doel is om deze onroerende zaken bij beëindiging van de lopende huurovereenkomst te verkopen.

Doel is om de woningen en garageboxen op een goed moment te verkopen. De Woz-waarde van de woningen en garageboxen bedraagt per 1-1-2019 ca. € 1.223.000,-. De boekwaarde is ca. € 73.000,-. Per saldo € 1.150.000,- voor de incidentele weerstandscapaciteit.

Uiteraard moeten deze stille reserves wel eerst te gelde worden gemaakt voordat ze daadwerkelijk als weerstandsvermogen beschikbaar zijn. Dat dit niet altijd eenvoudig is laat zich raden.

Onvoorzien

In de jaarbegroting wordt een bedrag van € 1,80 per inwoner geraamd voor onvoorziene uitgaven.

De raming heeft een zuivere bufferfunctie. Het bedrag, € 44.175,-, is voor een kwart structureel en voor driekwart incidenteel.

Reserve grondexploitatie

Omdat de gemeente in beginsel een actieve grondpolitiek voert en daarbij als ondernemer optreedt, moet ter wille van de continuïteit het weerstandsvermogen voldoende groot zijn om financiële risico's op te kunnen vangen. De buffer (het weerstandsvermogen) is in 2019 vastgesteld op maximaal € 157.000,-. Dit betekent dat een deel van de in het verleden gevormde buffer kan vrijvallen. In de begroting 2020 is een éénmalige onttrekking opgenomen van € 78.000,-. Daarmee wordt de gewenste maximale omvang bereikt. Zie ook het onderdeel "Financiële positie" in de Financiële Begroting en de paragraaf Grondbeleid.

Incidentele weerstandscapaciteit

Vrij aanwendbaar deel algemene reserve	€ 2.750.000.-
Bestemmingsreserves	€ 409.000.-
Stille reserves	€ 1.150.000.-
Reserve Grondexploitatie	€ 157.000.-
Onvoorzien incidenteel	€ 33.000.-
Totaal	€ 4.499.000.-

Structurele weerstandscapaciteit

Met structurele weerstandscapaciteit worden de middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de exploitatie (van de gemeentebegroting) op te vangen.

Onvoorzien

In de jaarbegroting wordt een bedrag van € 1,80 per inwoner geraamd voor onvoorziene uitgaven. De raming heeft een zuivere bufferfunctie. Het bedrag, € 44.175,-, is voor een kwart structureel en voor driekwart incidenteel.

Begrotingsruimte

De gemeente Wierden verkeert niet in de positie dat er begrotingsruimte beschikbaar is voor de berekening van de weerstandscapaciteit. In de Nota van Aanbieding 2020 is de ruimte voor 2020 reeds verwerkt. De eventuele ruimte in onze meerjarenbegroting wordt bij de Nota meerjarenbeleid elk jaar in beeld gebracht.

Onbenutte belastingcapaciteit

Onder onbenutte belastingcapaciteit verstaan we de ruimte die we hebben om de gemeentelijke belastingen en heffingen te verhogen. Leges en retributies mogen maximaal 100 % kostendekkend zijn. Met uitzondering van de marktgelden (weekmarkt) zijn alle tarieven 100% kostendekkend.

Voor de berekening van de weerstandscapaciteit is, alhoewel dit niet bij de gemeente Wierden speelt, aansluiting gezocht met de normering OZB die voor een artikel 12-aanvraag Financiële Verhoudingswet wordt gehanteerd. Zie hiervoor de herziene regeling art.12 FvW in bijlage 5.9 van de Meicirculaire 2019. Het normtarief voor toelating tot artikel 12 is in procenten 0,1853%. Als met dit tarief rekening gehouden wordt voor de berekening van de onbenutte capaciteit, dan komt de vrije ruimte uit op € 1.260.000,-. Hierbij is rekening gehouden met de voorstellen die gedaan zijn in het kader van de bezuinigingsmaatregelen 2020-2023 om de OZB te verhogen. Besluitvorming hierover moet nog plaatsvinden. Het moge duidelijk zijn wanneer niet tot deze maatregelen besloten wordt, de onbenutte belastingcapaciteit weer toeneemt.

Het te gelde maken van deze onbenutte belastingcapaciteit is uiteraard geen populaire maatregel. In het coalitieprogramma is opgenomen dat aanpassing van de onroerende zaak belastingen alleen bespreekbaar is als het aantoonbaar noodzakelijk is voor een eerlijker verdeling van de lasten en de opbrengsten en het direct ten goede komt aan de plaatselijke samenleving.

Kostenreductie

Kostenreductie op bestaand beleid is in principe een doorlopend proces. Daarnaast is vanwege de ontstane tekorten in het sociale domein voor de periode 2020-2023 een bezuinigingstraject opgestart dat moet leiden tot een weer structureel sluitende begroting. Verder wordt hier melding gemaakt van het feit dat in de begroting voor 2020 een bedrag van € 410.000,- is opgenomen als onderuitputting. We gaan er dus op voorhand al vanuit dat een zeker bedrag aan uitgaven niet gerealiseerd zal worden.

Structurele weerstandscapaciteit	
Onvoorzien structureel	€ 11.000,-
Begrotingsruimte 2019	€ -,-
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 1.260.000,-
Kostenreductie	€ -,-
Totaal	€ 1.271.000,-

RISICO'S

Jaarlijks dient als toelichting bij de begroting een risicoparagraaf te worden opgesteld en dient in de toelichting bij de rekening van baten en lasten, informatie over de ontwikkeling van de risico's te worden opgenomen.

Onder risico's worden verstaan alle voorzienbare risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van de gemeente.

De benoemde risico's zijn niet altijd te kwantificeren in geld of dienen, om bijvoorbeeld onderhandelingsredenen, niet in geld zichtbaar gemaakt te worden.

Risico-categorieën (bijvoorbeeld financiële-, veiligheids-, aansprakelijkheids-, strategische- en imagorisico's) en risicogebieden (bijvoorbeeld grote projecten, grondbeleid, bedrijfsvoering, openbare orde en veiligheid, inkomensoverdrachten en subsidies, open einde regelingen en inkoop en aanbesteding) zijn in onze organisatie benoemd en dragen bij tot een groter risicobewust zijn.

Waar stoppen we energie in?

Erg belangrijk is om in de ramingen van de begroting zo actueel en realistisch mogelijk te zijn. We proberen zoveel mogelijk risico's 'aan de voorkant', dus in de jaarbegroting, af te dekken.

Binnen de Planning- en Control-cyclus stellen we de risico's jaarlijks bij. Dat geldt zowel voor de algemene dienst als voor het grondbedrijf. Tussentijds wordt via de bestuursrapportage gerapporteerd over risico's en welke maatregelen genomen worden. Hoe groter het risico, hoe meer aandacht. Denk daarbij aan de grondexploitatie, grote investeringskredieten als bijvoorbeeld het masterplan stationsomgeving, de decentralisaties, de Wmo en de sociale werkvoorziening. Bij (investerings)projecten wordt, naast een risicoparagraaf, altijd rekening gehouden met een post onvoorzien in het krediet.

Bewustwording in de organisatie is belangrijk. Dat gebeurt via projecten/projectgroepen, in overleg met leidinggevenden, werkoverleg e.d. Ook zijn intern cursussen financiën georganiseerd waarin het onderwerp "risico's en weerstandsvermogen" aan de orde is gesteld.

Verder is er aandacht voor het gestructureerd presenteren van risico's door in sjablonen/formats een paragraaf daarvoor op te nemen in nota's en projectvoorstellen aan het college en de raad.

In de uitvoering van onze begroting werkt de PenC-cyclus prima en zijn we, volgens de accountant, in control. In de doorontwikkeling van de interne controles kunnen we een stap maken naar een meer risicogerichte benadering. Dus ook in de praktijk van alle dag meer aandacht voor processen met een hoger risicoprofiel.

Het inzetten van weerstandsvermogen is altijd een incidentele oplossing. Het geeft tijd om beleid aan te passen en structurele maatregelen te nemen. In de afgelopen 10 jaar hebben

we, uitgezonderd het grondbedrijf, geen gebruik hoeven te maken van ons weerstandsvermogen.

Tot slot geeft het totaalbeeld dat onze accountant heeft over onze manier van omgaan met risico's binnen de algemene dienst geen aanleiding om nadere eisen te stellen.

Risicoprofiel

Het risicoprofiel van de gemeente Wierden wordt mede bepaald aan de hand van het uitgavenvolume van de begroting gecombineerd met specifieke kenmerken van de gemeente zoals ambitie, sociale structuur, fysieke structuur, centrumfunctie en de wijze van bedrijfsvoering. Daarnaast speelt rijksbeleid een rol.

In de hieronder opgenomen tabel zijn de meest actieve risico's in beeld gebracht. De kans dat een risico zich voordoet is ingedeeld in L(aag), M(iddel) en H(oog). De inschatting is arbitrair (hoewel meer personen onafhankelijk van elkaar een oordeel hebben gevormd) en sterk afhankelijk van het moment van samenstelling. Juist nu het rijksbeleid op diverse beleidsterreinen nog veel onzekerheden biedt.

Het risicoprofiel dat uit de risicotabel is af te leiden varieert van € 3,7 miljoen bij L(aag), € 7,4 miljoen bij M(idden) en € 11,2 miljoen bij H(oog). Onze inschatting (prognose in groen) komt uit op € 6,9 miljoen.

Risicotabel (bedragen in €)

	Activiteit	Risico	Impact	Kans		
				Laag	Midden	Hoog
				25%	50%	75%
1	Gemeentefonds	Lagere accessen. Stel 2% afwijking	€ 600.000	155.000	310.000	465.000
2	Rijksbudget bijstand	Budget-overschrijding	5% = € 300.000 (max. is 5%)	40.000	80.000	120.000
3	WSW	Hogere lasten, lagere rijksbijdrage	Inschatting frictiekosten	62.500	125.000	187.500
4	Dividend	Lagere uitkeringen	Totaalopbrengst € 1.096.0000	274.000	548.000	822.000
5	Bouwleges	Lagere opbrengst vanwege omgevingswet	Geraamde opbrengst leges € 668.000	167.000	334.000	501.000
6	Onderuitputting	Lager resultaat door benutting begrotingsposten	De geraamde onderuitputting van € 410.000	102.500	205.000	307.500
7	Grondexploitatie	Risico's tot een bedrag van € 157.000 zijn afgedekt. Verdere vertraging uitgifte afwaardering gronden en prijsverlaging.	De risico-inschatting van voorjaar 2019 is in de begroting 2020 voldoende afgedekt	-	-	-
8	Grondexploitatie. Het "scenario terugtreden en hanteren dumprijzen"	De boekwaarde van alle in exploitatie genomen gronden is € 5,5 miljoen. Na aftrek van het 50% aandeel van Rijssen in de Elsmoat resteert € 4,0 miljoen ,	Maximaal risico is het verkoop tegen dumprijzen en de boekwaarden in gebieden waar de gemeente passieve grondpolitiek voert of € 1,55 miljoen In punt 7 is voor € 150.000 hiermee rekening gehouden, hier dus € 1,4 miljoen.	348.500	697.000	1.045.500
9	Bedrijventerreinen in pacht uitgegeven	Geen afname na beëindiging pacht	Verkoopwaarde € 1,9 miljoen	475.000	950.000	1.425.000
10	Groei gemeente	Organisatie ontwikkeling	Toename loonsom	75.000	150.000	225.000
11	Decentralisaties	Tekorten in Sociaal Domein. Daarnaast speelt het nieuwe inkoop model voor de Wmo en Jeugd en de ontwikkeling van de zorgvraag.	De aannames in de begroting 2020 zijn naar huidige inzichten gedaan. Er is een interventieplan voor kostenreductie vastgesteld. Voorshans wordt een risicoaangehouden van € 2,1 miljoen, zijnde het niet gedekte tekort 2019.	535.500	1.071.000	1.606.500

12	De Passie	De Passie heeft recht op permanente huisvesting. Risico bestaat dat leerlingaantallen dalen tot onder de opheffingsnorm.	Via algemene uitkering ontvangen we jaarlijks ca. € 350.000 ter dekking van de kapitaallasten. Uitgaande van 10 jaar geen rijksbijdrage via de algemene uitkering is € 3,5 miljoen	875.000	1.750.000	2.625.000
13	Rente	Significante rentestijging stel 5% op externe financieringsbehoefte de komen 4 jaar	Extra rentelasten	112.500	225.000	337.500
14	Informatie-beveiliging	Het weglekken of het onjuist/ongewild verspreiden van informatie (privacy en datalekken)	Datalekken kunnen leiden tot (hoge) boetes maar ook tot herstelmaatregelen waarvoor extra personeel dan wel apparatuur/software nodig is.	125.000	250.000	375.000
15	Vennootschapsbelasting (VpB)	Gemeenten zijn met ingang van 1-1-2016 VpB plichtig	Risico in hoeveelheid werk en afdracht winst	25.000	50.000	75.000
16	Onderhoud kapitaalgoederen (groen wegen en riolering)	Integrale projecten/ invalswegen	Budget in begroting € 4.500.000; risico 20% of € 900.000	225.000	450.000	675.000
17	Overige risico's * organisatie gebonden * verbonden partijen * open-eind regelingen	* regelgeving, processen, ziekteverzuim, automatisering. * deelnemingen en Gem. regelingen. * leerlingvervoer, Wmo, regelingen voor minima e.d.	De overige risico's zijn niet uitputtend, maar benoemd zijn wel de belangrijkste. Het benoemen van een bedrag is arbitrair. Ingeschat wordt een bedrag van € 500.000	125.000	250.000	375.000

Totaal scenario's	3.722.500	7.445.000	11.167.500
--------------------------	------------------	------------------	-------------------

Totaal prognose (zie groene velden)	6.947.500
--------------------------------------------	------------------

De verhouding risico en weerstandsvermogen kan ook in een kengetal uitgedrukt worden door het weerstandsvermogen te delen door risico's.

Uiteindelijk is de toets:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}}$$

In dit verhoudingsgetal komt de eigen beleidsvrijheid tot uitdrukking om te bepalen in welke mate de gemeente de risico's wil afdekken. Algemene normen zijn er niet. Als referentiekader kan wel dienen de door de Universiteit Twente in samenwerking met het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) opgestelde waarderingstabel, die in meerdere gemeenten gebruikt wordt:

Ratio	Betekenis
> 2,0	Uitstekend
1,4 - 2,0	Ruim voldoende
1,0 - 1,4	Voldoende
0,8 - 1,0	Matig
0,6 - 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Als we op basis van bovenstaande werkwijze deze tabel toepassen, dan komen we uit op een ratio van 0,8 ofwel matig (theoretisch beschikbaar is € 5.770.000 gedeeld door de prognose van de risico's € 6.947.500).

In onderstaande matrix zijn ook de scenario's L, M en H gegeven. Wanneer we alle risico's zouden waarderen zoals in de kolom Midden, dan komt het ratio uit op 0,8. Dat is ook matig.

Risicomatrix (in miljoenen)

Risicomatrix (in miljoenen)	Laag	Midden	Hoog	Prognose
Risico o.b.v risicotabel	-3,7	-7,4	-11,2	-6,9
Weerstandsvermogen	5,8	5,8	5,8	5,8
Ruimte/tekort	2,0	-1,7	-5,4	-1,2
Ratio weerstandsvermogen	1,6	0,8	0,5	0,8

Inschatting van risico's is een momentopname. Verder doen niet alle risico's zich (tegelijk) voor.

Toelichting risicotabel

1. Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De algemene uitkering uit het gemeentefonds, inclusief de middelen voor de decentralisaties, draagt voor circa 50% bij aan de baten van de gemeente. De afhankelijkheid van het rijk is groot door de koppeling aan de ontwikkeling van de totale uitgaven onder het uitgavenplafond (Accres Relevante Uitgaven) -gelijk trap op, trap af- op basis van realisatiecijfers. We schatten het totale risico in op van € 620.000. Dit komt overeen met een afwijking van 2% van het accres.

2/3. Rijksbudgetten voor bijstandsuitkeringen en uitvoering Wet Sociale Werkvoorziening (wsw)

Diverse vormen van bijstandsuitkeringen zijn gebudgetteerd aan de gemeente beschikbaar gesteld op basis van historische bijstandsaantallen. Het verdeelmodel voor de bijstand is in 2015 gewijzigd, ook voor gemeenten tot 25.000 inwoners. Slechts een beperkt deel wordt nog gebaseerd op historische uitgaven. Een percentage van 5% van het bijstandsvolume is het gemeentelijk risico. Dat is circa € 160.000. Daarboven is het nadeel voor het rijk mits aan voorwaarden voldaan wordt.

Verder is de wsw gebudgetteerd aan de gemeente. Er is een taakstelling om het aantal wsw-geïndiceerden terug te brengen. Het financiële risico hangt samen met het tempo van realisatie van de taakstelling en de afbouwregeling van het rijk. Ook de herstructurering van de sociale werkvoorziening zal offers vragen van de gemeenten. Een verdere daling van de rijksbijdrage van € 500 per arbeidsjaar is in de komende jaren aan de orde. Voor 2019 is rekening gehouden met een structurele bijdrage van € 410.000 in het tekort van de sociale werkvoorziening als gevolg van dalende rijksbijdragen. Wij houden rekening met een oplopend tekort van maximaal € 461.000 in 2020. Bij gelijkblijvende omstandigheden wordt in 2021 weer het niveau bereikt van het budget 2017 (€ 410.000). Vanwege het grillige verloop is het voorstel om de aanvulling van het exploitatietekort van Soweco in 2020 nog met eenmalige middelen af te dekken. Verder zal de omvorming van het SW-bedrijf Soweco frictiekosten met zich meebrengen, inschatting voor Wierden is € 250.000,

4. Dividend van deelnemingen

Dividend wordt uitgekeerd wanneer de bedrijfsresultaten dat toelaten. In de baten is voor € 1.096.000 aan dividend opgenomen. Er is dus sprake van een zekere mate van afhankelijkheid met name op de langere termijn.

In de nutssector speelt de Autoriteit Consument en Markt (ACM) een belangrijke rol in het 'reguleren van de winst' door een aantal bepalende indicatoren te normeren (o.a. tarieven en rendement eigen vermogen). Dat kan gevolgen hebben voor de omvang van het dividend.

5. Bouwleges

Het beoordelen van aanvragen voor een omgevingsvergunning zal zich in de toekomst mogelijk beperken tot het toetsen aan welstand, het bestemmingsplan/omgevingsplan en veiligheid. Het toetsen van bouwplannen aan het Bouwbesluit zal door de markt gaan plaatsvinden. Ook de controle tijdens de bouw zal mogelijk door de markt zelf worden uitgevoerd. Er zal worden gestart met eenvoudige nieuwbouw en seriematige verbouw. Alleen gecertificeerde bedrijven mogen deze taken van de gemeenten overnemen. Dit besluit heeft grote gevolgen voor de gemeenten. De bouwleges zullen waarschijnlijk niet of zeer beperkt geheven kunnen worden omdat de markt de werkzaamheden uitvoert. In de begroting 2020 is een raming aan legesopbrengst opgenomen ter grootte van € 668.000.

6. Onderuitputting

Onderuitputting kan alleen gerealiseerd worden als de uitgaven achterblijven bij de ramingen. Nu de rekeningresultaten dicht bij nihil zitten en twee ronden van bezuinigingen

zijn doorgevoerd, is realisatie van de onderuitputting een zeker risico. De raming van de post onderuitputting bedraagt € 410.000.

7. Grondexploitatie risicoanalyse

Voor de wijze van benadering van de risico's van het grondbedrijf wordt verwezen naar de paragraaf F "Grondbeleid".

Voor het opvangen van risico's is in 2019 aan de hand van het de jaarlijkse risico-inventarisatie de maximale buffer bepaald op € 157.000. De inschatting is gebaseerd op aannames waarbij scenario's van een prijsverlaging tot het terugtreden uit grondposities een rol spelen. Uit de begroting 2020 blijkt dat de stand van deze reserve hoger is en dat een gedeelte kan vrijvallen ten gunste van de algemene middelen (zie ook Nota van aanbidding). Dit risico is in 2020 dan ook voldoende afgedekt.

8. Grondexploitatie dumprijzen

De totale boekwaarde in het grondbedrijf is € 5,5 miljoen. In een 'scenario dumprijzen' is het maximale risico € 1,55 miljoen van in bezit zijn de gronden en boekwaarden van gebieden waar die gemeente een passieve faciliterende rol heeft. Onder punt 7 is hiermee tot een bedrag van € 150.000 al rekening gehouden. Het restrisico is dus nog € 1,4 miljoen.

9. Bedrijventerreinen

Het risico dat hier in beeld wordt gebracht is het niet doorgaan van de uiteindelijke verkoop van in pacht uitgegeven bouwgrond bedrijventerreinen. Het totale risico bedraagt op dit moment ca. € 1.900.000.

10. Groei gemeente

Door de groei van de gemeente boven de 24.000 inwoners nemen de lasten voor de raad en het college van Burgemeester en Wethouders toe (vergoedingen en salarissen zijn afhankelijk van inwonersklassen). Het risico dat hier in beeld wordt gebracht is een verandering in het salarisgebouw van de ambtelijke organisatie. Het risico wordt per saldo ingeschat op € 300.000.

11. Rijksbeleid/Decentralisaties

Rijksbeleid (nieuwe of veranderde wetgeving, decentralisatie, kortingen op subsidies, specifieke uitkeringen en co-financieringsregelingen) zonder adequate compensatie is eveneens een nauwelijks te beïnvloeden risico.

In het sociaal domein spelen drie zaken een belangrijke rol:

- a. Decentralisatie jeugdzorg;
- b. Decentralisatie AWBZ;
- c. Participatiewet met regelingen aan de onderkant van de arbeidsmarkt.

Op deze taken is op rijksniveau fors bezuinigd bij de overdacht in 2015 naar de gemeenten. Zoals in de Nota van aanbidding beschreven is treden er vanaf 2017 tekorten op in het

sociale domein, in 2018 een tekort van € 2,1 miljoen en verwacht in 2019 € 3,4 miljoen tekort. Zonder compensatie van rijkswege zijn deze tekorten structureel van aard. Een analyse van de ontstane tekorten en de hiermee gepaard gaande uitgaven heeft in 2019 plaatsgevonden en heeft geleid tot een interventieplan Sociaal Domein met als doel kostenreductie. Voor 2020 zijn aannames gedaan van de consequenties van het nieuwe Twents inkoopmodel voor de Wmo en Jeugd en de ontwikkeling van de zorgvraag. Deze aannames zijn naar huidige inzichten gedaan. De werkelijkheid in 2020 en volgende jaren zal hiervan afwijken. We houden rekening met een risico ter grootte van het verwachte niet gedekte tekort 2019 op de deelbegroting sociaal domein van € 2,1 miljoen.

12. Voortgezet onderwijs 'de Passie'

De Passie heeft recht op permanente huisvesting. Het risico dat hier in beeld wordt gebracht is het risico dat gedurende een periode van 10 jaar geen rijksbijdrage wordt ontvangen indien de leerlingenaantallen van de school tot onder de opheffingsnorm dalen en de school moet sluiten. Dan stopt ook de jaarlijkse rijksbijdrage ter grootte van ca. € 350.000. De gemeente heeft dan een gebouw met een boekwaarde zonder dekking van de lasten uit rijksmiddelen.

13. Rente

In de begroting wordt rekening gehouden met een bepaalde rentedruk en rentepercentages. Het risico dat hier in beeld wordt gebracht is een significante stijging van de rente op lang vreemd vermogen. Voor de (meerjaren)begroting zien we een herfinancieringsbehoefte van € 9 miljoen. Het risico bij een rentestijging van stel 5% bedraagt dan € 450.000.

14. Informatiebeveiliging

Het risico is het weglekken of het onjuist/ongewild verspreiden van informatie (privacy en datalekken). Dit kan leiden tot (hoge) boetes maar ook tot herstelmaatregelen waarvoor extra personeel en/of apparatuur/software nodig is. Het risico wordt ingeschat op € 500.000.

15. Vennootschapsbelastingplicht (VpB)

Per 1-1-2016 vallen de gemeenten voor ondernemersactiviteiten onder de VpB. Er moet dan over die activiteiten winst worden afgedragen aan de fiscus. Op dit moment is nog niet aan te geven hoe de vrijstellingsbepalingen gaan luiden. Het risico van VpB en het risico van de hoeveelheid werk die daarmee gepaard gaat is hier opgenomen voor € 100.000. Hiervan is € 5.000 geraamd in de begroting.

16. Onderhoud kapitaalgoederen, groen en wegen

In de begroting voor 2018 gaat in het beleidsveld wegen en het beleidsveld groen circa € 4,5 miljoen om. Daarnaast zijn in de eenmalige sfeer kredieten beschikbaar. We houden rekening met een risico van calamiteiten tot 20% van het exploitatiebudget ofwel € 900.000.

17. Overige risico's

- *Organisatiegebonden risico's*
 - De wetten, regels en voorschriften waarmee gewerkt wordt, worden steeds complexer. Zorgvuldigheid in procedures en besluitvorming luisteren nauw. Anderzijds is er een behoorlijke werkdruk. Daar waar het afbreukrisico groot is, wordt uiteraard de grootste inspanning geleverd om fouten te voorkomen.
 - In het risico van langdurige ziekte van werknemers is niet voorzien in de vorm van een raming voor vervanging.
 - De gemeente kan zich niet verzekeren tegen bedrijfsschade. Bij ernstige calamiteiten (bijvoorbeeld bij uitval van automatisering) zou het voor kunnen komen dat de bedrijfsvoering voor langere tijd stil ligt. Een inhaalslag zal dan extra loonkosten met zich meebrengen.
 - Uit de schadepraktijk blijkt dat de gemeente op het gebied van vergunningverlening en de kwaliteit van de handhavingsorganisatie aansprakelijkheidsrisico's loopt.
- *Verbonden partijen*

In de paragraaf Verbonden partijen worden de deelnemingen en gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente een bestuurlijk en/of een financieel belang heeft, uitgebreid beschreven inclusief de risico's van deze partijen. Hiernaar wordt verwezen.
- *Open-eind regelingen*

Onder risico's van open-eind regelingen worden verstaan die regelingen waarbij een hogere wetgever in meer of mindere mate de gemeente verplichtingen oplegt. Als voorbeelden kunnen worden genoemd het leerlingenvervoer, de sociale uitkeringen, de Wmo, het kwijtscheldingsbeleid en -beperkt- andere bijstandsgelateerde uitgaven. Het beheersen van de uitgaven kan tot op zekere hoogte worden geregeld via eigen beleid. Doel is in elk geval deze regelingen qua lasten zoveel mogelijk te beheersen.

We waarderen de 'overige risico's' op € 500.000.

KENGETALLEN

Ingevolge artikel 11 van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) moeten in deze paragraaf kengetallen worden opgenomen voor: de netto schuldquote, de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, de solvabiliteitsratio, de structurele exploitatieruimte, de grondexploitatie en de belastingcapaciteit. De kengetallen maken het de leden van provinciale staten en de gemeenteraad gemakkelijker om inzicht te krijgen in de financiële positie van hun provincie of gemeente.

Netto schuldquote: de netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen: om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

Solvabiliteitsratio: dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Structurele exploitatieruimte: Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

Grondexploitatie: voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken en uitgedrukt in een percentage.

Belastingcapaciteit: de ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigungsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.

Kengetallen:	Verloop van de kengetallen					
	2018-W	2019-B	2020-B	2021-B	2022-B	2023-B
netto schuldquote	34,7%	54,7%	43,5%	39,9%	43,6%	41,6%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	34,9%	54,9%	43,8%	40,2%	43,8%	41,8%
solvabiliteitsratio	27,9%	23,9%	24,2%	24,5%	23,4%	24,6%
structurele exploitatieruimte	-0,3%	-0,6%	-0,2%	0,5%	1,2%	1,9%
grondexploitatie	9,8%	26,3%	12,0%	7,7%	8,8%	5,8%
belastingcapaciteit	99,3%	103,3%	104,5%	104,5%	104,5%	104,5%

De eerste twee kengetallen geven aan dat Wierden de schuldpositie van de gemeente afneemt. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de afnemende boekwaarde van de in exploitatie genomen exploitatiegebieden (GREX) door gerealiseerde grondverkopen in het afgelopen jaren.

Het kengetal grondexploitatie geeft aan dat de komende jaren de boekwaarde verder zal afnemen door verkopen. De gerealiseerde grondverkopen in 2018 en 2019 en de getroffen maatregelen in 2017 (treffen van verliesvoorzieningen) waren niet bekend ten tijde van het bepalen van het kengetal grondexploitatie begroot 2018. Vandaar dat dit kengetal afwijkt van de andere jaren. Een belangrijke kanttekening is hierbij nog wel dat de kengetallen worden beïnvloed door het grondcomplex de Elsmoat. Dit complex is voor de gehele boekwaarde in onze administratie opgenomen. De risico's van dit complex worden echter geheel gedeeld met Rijssen-Holtten. De ratio's voor de netto schuldquote alsmede de ratio's voor de solvabiliteit en grondexploitatie verbeteren indien hiermee rekening wordt gehouden. Het verloop van deze kengetallen wordt veroorzaakt door met name het verwachte verloop van de grondexploitatie.

Het solvabiliteitsratio geeft ten opzichte van het jaar 2018 een dalend verloop aan. Dit wordt veroorzaakt door de inzet van de algemene reserve en het gehanteerde uitgangspunt dat de reserve investering éénmalige dekking in 2019 volledig wordt besteed.

Het kengetal structurele begrotingsruimte laat de verwachte ontwikkeling zien.

De voorgestelde verhogingen van de onroerende zaakbelastingen zijn verwerkt in het kengetal belastingcapaciteit. Hierbij moet worden opgemerkt dat de referentiewaarde de belastendruk is welke in de meicirculaire 2019 als gemiddelde lastendruk is weergegeven, dus het niveau 2019 en dus zonder verhoging die andere gemeenten ook voor 2020 gaan doorvoeren.

Tevens moet wel worden opgemerkt dat de vergelijkbaarheid afneemt doordat gemeenten op verschillende manier hun tarief voor de afvalstoffenheffing differentiëren.